

PRZEMOC DOMOWA

- STRATEGIE OCHRONY I WSPARCIE
DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY
I OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC
- JAK Z NIMI ROZMAWIAĆ I PRACOWAĆ

ABY PRACOWAĆ W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

KOMPETENCJE

=

wiedza + doświadczenie + postawa

W POLSCE GŁÓWNYM AKTEM PRAWNYM REGULUJĄCYM KWESTIE PRZEMOCY DOMOWEJ JEST

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dn. 29 lipca 2005 r.

- ▶ Dz.U. 2023 poz. 535
- ▶ **nowelizacja weszła w życie 22 czerwca 2023 r.**
- ▶ Zmiana, która weszła w życie 15.08.2023 r. – zmiana dot. art. 11a, art. 11aa i art. 11ab

ORAZ

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 6 września 2023 r.

w sprawie procedury „Niebieskie Karty”
oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”

➤ weszło w życie 28 września 2023 r.

PRZEMOC DOMOWA...

należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się zachowania w stosunku do osoby doznającej przemocy domowej:

- ▶ umyślne działanie lub zaniechanie
- ▶ wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną
- ▶ naruszające prawa lub dobra osobiste

PRZEMOC DOMOWA TO DZIAŁANIE...

w szczególności:

- ▶ narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia
- ▶ naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną
- ▶ powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę
- ▶ ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej
- ▶ istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej

OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ, TO...

- ▶ małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie
- ▶ Wstępni (rodzice, dziadkowie...) i zstępni (dzieci, wnuki, prawnuki...) oraz ich małżonkowie
- ▶ rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie
- ▶ osoba pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie
- ▶ osoba pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie
- ▶ osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie
- ▶ osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania
- ▶ **małoletni**

Osoba stosująca przemoc domową

- to osoba pełnoletnia, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa w poprzednim slajdzie

Świadek przemocy domowej

- to osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej
- to osoba, która widziała akt przemocy domowej
- małoletni będący świadkiem przemocy domowej – je jest on ODPd

RODZAJE PRZEMOCY:

Psychiczna – naruszanie godności osobistej

Fizyczna – naruszanie nietykalności fizycznej

Seksualna – naruszanie intymności

Ekonomiczna – naruszanie własności

Zaniedbanie – naruszenie obowiązku opieki ze strony osób bliskich

RÓWNOWAGA SIŁ!

- ▶ **Zawiera intencję**
np. chęć uzyskania szacunku
- ▶ **Narusza prawa**
np. prawo do decydowania
- ▶ **Powoduje szkody**
np. obniżenie pewności siebie

Osoby biorące udział w sytuacji są sobie **równe** pod względem fizycznym, psychicznym itp.

KONFLIKT
(agresja)

NIERÓWNOWAGA SIŁ!

- ▶ **Zawiera intencję**
np. chęć uzyskania szacunku
- ▶ **Narusza prawa**
np. prawo do decydowania
- ▶ **Powoduje szkody**
np. obniżenie pewności siebie

Jedna z osób biorących udział w sytuacji ma **przewagę** np. psychiczną, fizyczną itp.

PRZEMOC

CO PRZYCZYNNIA SIĘ DO TEGO, ŻE OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY POZOSTAJE W KRZYWDZĄCEJ JĄ SYTUACJI?

1. **mit** i stereotypy podtrzymujące przemoc
2. milczenie świadków
3. **mechanizmy przemocy**
(cykl przemocy, wiktyimizacja, wyuczona bezradność, „pranie mózgu” itd.)
4. **zewnętrzne i wewnętrzne czynniki podtrzymujące przemoc**
– wpływ rodziny oraz służb i instytucji na utrzymywanie się ODP w sytuacji przemocy
5. warunki socjalno – bytowe

- „Brudy pierze się we własnym domu”,
- „Co to za ptak, co własne gniazdo kala?”,
- „Wolność Tomku w swoim domku”,
- „Mój dom – moją twierdzą”,
- „Bliscy nie krzywdzą” itp.
- W sprawy rodzinne nie należy się wtrącać

3. MECHANIZMY PRZEMOCY

Cykle/fazy przemocy

Faza narastania napięcia

Faza ostrej przemocy

Faza miodowego miesiąca

3. MECHANIZMY PRZEMOCY

PROCES WIKTYMIZACJI

- ▶ stopniowe wchodzenie w rolę ofiary **przyjęcie tożsamości ofiary**

U osoby doznającej przemocy:

- ▶ zmienia się poczucie tożsamości
- ▶ powtarzająca się przemoc burzy utrwalony obraz życia i własnej osoby
- ▶ traci podstawowe poczucie bezpieczeństwa **burzenie utrwalonych przekonań**
- ▶ traci zaufanie do siebie
- ▶ zaczyna źle o sobie myśleć
- ▶ często pragnie wycofywać się z normalnego życia i odizolowywać od innych
- ▶ brak reakcji lub właściwej reakcji otoczenia **wtórne zranienie**

PTSD - zespół stresu pourazowego

(ang. posttraumatic stress disorder/)

1. wystąpienie wydarzenia traumatycznego
2. powracające ślady doświadczeń urazowych
3. paraliż psychiczny, reakcja unikania
4. utrzymujące się objawy zwiększonego pobudzenia
5. występowanie kryteriów 1 – 4 przez okres co najmniej jednego miesiąca

3. MECHANIZMY PRZEMOCY

METODY PRANIA MÓZGU

JAKO ISTOTA PRZEMOCY PSYCHICZNEJ

Metody prania mózgu:

- poniżanie i degradacja
- monopolizacja uwagi
- groźby i izolowanie
- demonstracja siły i wszechmocy
- sporadyczne okazywanie pobłażliwości

To skutkuje:

- spadkiem wiary w siebie
- przeżywaniem stałego lęku i poczucia winy

A wówczas trudno jest wierzyć
w możliwość zmiany

4. Warunki socjalno-bytowe i społeczne

- zależność finansowa osoby krzywdzonej od osoby stosującej przemoc
- brak mieszkań
- ciągnące się procedury
- łatwiej dać wiarę osobie stosującej przemoc
- ...itp.

CZY MOŻNA MIEĆ PSYCHOLOGICZNE PREDYSPOZYCJE DO BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY?

- **nie ma dowodów na istnienie szczególnej predyspozycji do bycia ofiarą**
- przemoc domowa jest bardziej rezultatem zachowania sprawcy niż osobistych cech ofiary
- nie istnieje szczególny typ osoby maltretowanej - są one ofiarami urazu jak inni
- każdy może zostać osobą doświadczającą przemocy domowej - nie chroni ani wykształcenie, ani wiek, ani status społeczny

Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023 wg badań Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę

- ▶ **79%** dzieci i nastolatków doświadczyła w swoim życiu choć raz przemocy lub zaniedbania

Najczęściej zgłaszanymi formami przemocy były:

- 66% przemoc ze strony rówieśników
- 32% przemoc ze strony bliskiego dorosłego
- 26% wykorzystanie seksualnie bez kontaktu fizycznego

...

8% dzieci i nastolatków przyznaje, że nie miało ani jednej osoby, do której mogło się zwrócić w trudnej sytuacji

Kto najczęściej stosuje przemoc wobec dzieci i nastolatków?

Sprawcami przemocy psychicznej i fizycznej wobec dzieci ze strony bliskich dorosłych **najczęściej byli rodzice** –

- ✓ ojcowie – psychicznej **39%** i fizycznej **35%**
- ✓ matki – psychicznej **43%** i fizycznej **31%**

Sprawcami wykorzystywania seksualnego najczęściej byli mężczyźni.

PERSPEKTYWA PSYCHOLOGICZNA

Sytuacja emocjonalna dziecka krzywdzonego

Potrzeby dziecka

Warunki do rozwoju

JAKIE POTRZEBY MA DZIECKO KRZYWDZONE?

- ▶ **Bezpieczeństwa:** należy zadbać o zatrzymanie przemocy, zapewnić bezpieczne miejsce
- ▶ **Ładu, porządku, sprawiedliwości:** spotyka cię krzywda, to nie w porządku, to nie twoja wina
- ▶ **Wiedzy:** potrzebuje informacji co się będzie działo
- ▶ **Oparcia:** w dorosłych, którzy: zadziałają w jego interesie; wiedzą co zrobić; można im zaufać
- ▶ **Rozwoju:** zajęcie się czymś co mu sprawia przyjemność
- ▶ **Szacunku, uznania** – docenienie, że powiedziało prawdę
- ▶ **Akceptacji** – ktoś mu wierzy, ma dla niego czas i uwagę, słyszy i widzi jego potrzeby, zadba o ich zaspokojenie

DZIECKO JAKO ŚWIADEK PRZEMOCY JEDNEGO RODZICA WOBEC DRUGIEGO

- ▶ Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej
- ▶ **Objęcie dziecka działaniami w ramach planu pomocy opracowanego przez ZI lub Grupy dla osoby doznającej przemocy domowej**

Osoby doznające przemocy w dzieciństwie mogą stosować ją w życiu dorosłym

Konsekwencje te mogą występować bezpośrednio po wydarzeniu przemocowym, jak i być długofalowe.

Dla uproszczenia można je pogrupować w następujące kategorie:

- ▶ **konsekwencje zdrowotne/fizyczne**
- ▶ **konsekwencje emocjonalne**
- ▶ **konsekwencje poznawcze**
- ▶ **konsekwencje społeczne**

Model Urie Bronfenbrennera

MODEL EKOLOGICZNY

uwzględnia złożoność i wielopoziomowość zjawiska

MAKROSYSTEM - kontekst kulturowy

EXOSYSTEM - kontekst społeczny

MIKROSYSTEM - rodzina

Model Urie Bronfenbrennera

MODEL EKOLOGICZNY

- makrosystem - obowiązujące w danej kulturze systemy wartości, normy kulturowe, dominujące cechy charakterystyczne dla rozmaitych ról społecznych, ogół kryteriów obowiązujących w danym kręgu kulturowym
- exosystem - struktury stworzone do realizacji obowiązujących norm kulturowych i wartości. W skład ekosystemu wchodzi bliższe otoczenie wywierające wpływ na życie jednostki; instytucje, masmedia, sąsiedzi, dalsza rodzina. Twory życia społecznego stanowiące pomost pomiędzy makrosystemem a najbliższym otoczeniem rodzinnym. Ich rolą jest wzmacnianie norm i wzorów z makrosystemu
- mikrosystem, czyli nasze najbliższe otoczenie, rodzina, szkoła, koledzy/przyjaciele. Mikrosystem składa się z wzorców działania, ról społecznych, stosunków międzyludzkich obowiązujących w konkretnym układzie. Zmienia się na przestrzeni czasu. Ma wpływ na cztery podstawowe obszary funkcjonowania jednostki: poznawczy, emocjonalny, behawioralny, interpersonalny.

Kontakt interwencyjny

1. **PRZYCHODZI:** interwent do klienta lub klient jest **WEZWANY** (zaproszony)

2. **CEL:** interwent ma cel: chce wprowadzić zmianę

Przedstawia się, mówi jaką instytucję reprezentuje,
przedstawia cel spotkania,
mówi co wie o sytuacji (fakty)

ARBITRALNIE

- stawia warunki i jasno określa co się stanie, gdy warunki nie zostaną spełnione
- określa czas na ich spełnienie (z uwaga na sytuację)
- określa sposób realizacji warunków (z uwagą na sytuację i uwagą na to co klient mówi)
- informuje o konsekwencjach, jeśli warunki nie zostaną spełnione
- informuje jakie procedury zostaną podjęte (uruchomione) i co może z tego dla klienta wyniknąć

Reaguje na „tu i teraz”

WAŻNE! Zachować dystans

Kontakt pomocowy

1. PRZYCHODZI: klient do pomagacza

2. Klient ma **CEL** (po coś tu przyszedł) – więc go zapytajmy i ustalmy co chce osiągnąć

Pyta o:

- potrzeby
- zasoby

Odpowiada na potrzeby klienta

Kontakt w kryzysie

1. Wizyta w środowisku (lub zaproszenie osoby stosującej przemoc)
2. **CEL:** chcemy dowiedzieć się, co klient chce zrobić z tą sytuacją i dostarczyć informacji o miejscach pomocy
 - Przedstawiamy się, mówimy jaką instytucję reprezentujemy,
 - Przedstawiamy cel spotkania (j/w)
 - Pytamy jak klient widzi swoją sytuację , ale też mówimy co my wiemy o sytuacji (jakie działania zostały podjęte, jakie może ta osoba ponieść konsekwencje)
 - Pytamy: co osoba stosująca przemoc zamierza zrobić w tej sprawie, na czym jej zależy?, na podjęcie jakich kroków jest gotowa?
 - Mówimy o miejscach, gdzie może uzyskać pomoc.

BYCIE Z KLIENTEM W RELACJI

1. reagowanie na to, co się dzieje z klientem tu i teraz

widzę, że pani płacze

czy dobrze się domyślam, że jest pani trudno mówić?

2. parafrazowanie i podsumowywanie

porządkowanie i dojaśnianie dla klienta i konsultanta

informacja, że konsultant słucha

3. doprecyzowywanie

pytaj aż naprawdę zrozumiesz

4. reagowanie na pytania klienta/obszary wskazywane przez klienta

co nie zawsze oznacza odpowiadanie natychmiast ;) ale poinformowanie klienta, że usłyszałam i

odpowiem/odniosę się

5. słuchać „oporu” klienta

„nie tu, nie tak, nie w tym kierunku, nie w tym tempie”

czego potrzebuje klient teraz, kiedy „oporuje”

OGÓLNOPOLSKIE POGOTOWIE DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE „NIEBIESKA LINIA”

Dyżury dla specjalistów

22 250 63 12

środy w godz. 10:00-13:00